

დანაშაულის კონცეფცია ემილი დიურკემის მიხედვით

დავით წულაია

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო

უნივერსიტეტის

იურიდიული ფაკულტეტის დოქტორანტი

აღმოსავლეთ უნივერსიტეტის ლექტორი, ასისტენტ-

პროფესორი

საკვანძო სიტყვები: დანაშაულის კონცეფცია, პათოლოგიური, კრიმინოლოგიური საკითხები.

დანაშაულის შესახებ მრავალი თეორია არსებობს, რომელთა შორის, განსაკუთრებულთა გამოირჩევა, ფრანგი სოციოლოგისა და ფილოსოფოსის ემილი დიურკემის კონცეფცია. იმ დროს, როდესაც მეცნიერები ავითარებდნენ დანაშაულობის ბიოლოგიურ თეორიებს, ემილი დიურკემი, ავითარებდა ინოვაციური შინაარსის მქონე დანაშაულის კონცეფციას, რომელიც დღესაც აქტუალურია. დანაშაულის ასახსნელად იგი იყენებდა ნორმალურისა და პათოლოგიურის კრიტერიუმებს და ამტკიცებდა, რომ დანაშაული არა მხოლოდ პათოლოგიური, არამედ ნორმალური მოვლენაც არის.

დიურკემი სოციალური პათოლოგიას ანომიას უწოდებს, როდესაც ადამიანი არღვევს საზოგადოებაში მიღებულ ნორმებს. მისი აზრით, ფაქტი, რომლის პათოლოგიური ხასიათი უდავოა, არის დანაშაული. არგუმენტები კი, რომლებიც დანაშაულს ახასიათებენ, როგორც ნორმალურ მოვლენას ეფუძნება იმას, რომ არ არსებობს ისეთი საზოგადოება, რომელშიც

დანაშაული არ ხდება, რომ შეუძლებელია საზოგადოება სრულად თავისუფალი იყოს დანაშაულისაგან.

დიურკემი კონცეფციის საინტერესო ასპექტს წარმოადგენს ის კრიტერიუმი, რომლითაც იგი ანსხვავებს პათოლოგიურს, ნორმალური მდგომარეობისაგან. კერძოდ, თუ საზოგადოებაში დომინანტობს კანონის დარღვევები, მას ანომიურ, პათოლოგიურს უწოდებს. მოვლენა პათოლოგიურია თუ არა, ეს უნდა განისაზღვროს მთელ საზოგადოებასთან მიმართებით. დანაშაულის არსებობა თავისთავად ნორმალურია, მაგრამ მხოლოდ მაშინ, როცა იგი არ აჭარბებს სოციალური ტიპისთვის განსაზღვრულ დონეს. დანაშაული, უზომოდ ზრდის შემთხვევაში ღებულობს არანორმალურის, პათოლოგიურ ფორმას. ნორმალურს დიურკემი უწოდებს იმ ფაქტებს, რომელთაც აქვთ მეტად გავრცელებული ფორმა.

თუმცა, დიურკემი უფრო შორსაც მიდის. მისი აზრით დანაშაული აუცილებელი და სასარგებლოა, რადგან პირობები, რომელთანაც იგია დაკავშირებული, თავის მხრივ აუცილებელია მორალისა და სამართლის ევოლუციისთვის. მისი აზრით, დანაშაული ხშირად გვევლინება მომავალი ზნეობის მაუწყებლად, მომავლისკენ წინსვლის ხელშემწყობად.

დაბოლოს, საყურადღებოა, რომ დიურკემის შეხედულებებს იზიარებს თანამედროვე სოციოლოგთა უმრავლესობა, ხოლო მის კონცეფციას, კრიმინოლოგიური თვალსაზრისით, აქვს ძალიან დიდი თეორიული მნიშვნელობა, რაც გულისხმობს დანაშაულის ცნების ახლებურ ინტერეპრეტირების შესაძლებლობას და კრიმინოლოგიურ საკითხებში და მათი როლის განსაზღვრას.